

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

[Liber primum]

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

in lib. de plantis; aut scapitina cinguntur oia; aut doru
media ut sit Zophista aut rotata ut e homo de q'by
omnib; in lib. de animalib; disputat.

Itaq; ex oib; nativis p'ria p' h'by prima sibi locu vendi
cat 8 libri phys. 2^m + libri de caelo 3^m + generatione
& corruptione 4^m tres ut ut alij usant + libri de
Meteorib; 5^m locu tenere debent libri de fossilib; 6^m
de metallis de q'by in ult. cap. 3^m Meteorum Vtra 3^m de
aut proprium librum de his scripserit no' e' oia certa
vide de in prolegom. phys. c. 70 post hoc ponit libri de
animatib; & plantis s; quo ordine no' quereit inter oes.
Quida' n. p' loco ponit tres libros de Anima & post hoc
parva naturalia; s; p' loco ponit lib. de hysteriastri
natis; s; no' e' cur in his invenitur Legah interim
de tota hac ma' Pererig lib. 2. sua phys. c. 78. 2^{ab}
in prolegom. phys. & alij. De inventione ac inventor De Inventione phys.
p'ria Legah vol. cap. prolegom. phys. c. 78. 2^{ab}
Denu' his oib; p' specib; fto e' colligere comodam p'ri
losofria natu' seu p'ri'ca definitione: Est n. m. Definitio phy,
s; aliquid quam scientia de corpore natu' seu nobili
esset; p'ri'ca & p'ri'ca ut de ma' & forma de ca,
to, elementis, mixtis Animalib; p'ri'ca &c.

In octo libros
physicorum.

Librorum octo de physica consultatione auctore
et arte
1. tria videnda sunt
2. m.
3. m.
Librorum octo de physica consultatione auctore
et arte
1. tria videnda sunt
2. m.
3. m.
Librorum octo de physica consultatione auctore
et arte
1. tria videnda sunt
2. m.
3. m.

Inscriptio horum librorum
Hec inscriptio
Artes inscriptio.
De illis loquendi magis, illos hoc nomine ac titulo
compellari s; eos ut de causis & principijs, in
mens videlicet duos primos: ut Veteres sermo,
nes de motu; (Quam reliquos sex vocari).
Simile aut vero e inscriptione hanc a sua
disciplina alumnis. Hinc opus fuisse praefixam
conuenient, in ipsi agros Arte; quippe q librorum
suorum alios uocant *εὐθετα* sine *εὐθετα*
λογος seu *εὐθετα* *λογος* & populares seu *κοινος*,
q darent multitudini & populari sensui
lesset accommodati cuiusmodi sunt illi quos scripsit
De

et rhetorica poesi historia animalium etc. et hoc
 2o vocantur *de coequalitate* et insensibilior
 quod gravior ac subtilior scientia disciplina conti-
 nebat. Ex hoc uo numero hanc et omnia libri
 physicorum & nihil talem quoque inscriptionem
 invenire; quod et ob infrequentem difficultatem, et ob
 securitatem eorum nonnulli librorum *de coequalitate*
 esse fecerunt summi cuius patet ad cetera quasi
 quodam nitore; ita porro loci ut. Et fuit
 in proemio *Metaph.* et. De qua divisione
 Franciscus Patricius toto 6to libro tomus 7mi
 diffusius scribitur: disputat.

De eodem convenit Antonius Mizandulano in rebus
 pariter omnibus: Hic auctor 15 lib. *syntaxis* contra
 nihil essent librorum hoc nec ad physicum sed ad Me-
 taphysicum spectare 1o quia *physica* incipit 1o.
 a libris de celo. et de qua in libris *Metaph.* agitur 2o.
 et subtilia ut est substantia, quod tractat *Metaphy-*
sica est. 3tio quia de re libris libris de re 1o *Meta-*
physica agit de causis 4to. *Metaphysica* 4to.
 et consistat ex substantiis separatis: sed hoc ipsum et
 agit in libris *Phys.* de cetera notum est et per
 diffinita entium: sed hanc a. dimidit sub in mo-
 bile & in immobile: Actus et primum de motu

*probat Mizandulano
 15 lib. a. ad Physica
 ad Metaph. & hinc*

3° Metaphysicis autem agit de actu & potentia
et de motu. Verum quod huic sententiae adve-
Contra sententiam
1° citatissimum sententia multa sunt. 1° in scriptis librorum quod est
2° et physica consuetudine tam diuturnae pro-
gressu recepta et de inefficaci differet illorum pariter
ac genitorum sententia et c. 1. libro 1° dicitur: Agentibus
et in his octo libris de principiis sua physica
et in quo phys. textu 4. hoc eodem nomine eos ap-
pellat. Et in Metaph. c. 3 & 5. eosdem percipit
hos sententia de natura vocat; et in fine libri in-
venit disputaciones de formis separatis ad Metaphys.
suum eo quod ut ait disputat hoc non sit physica;
et alibi sapienter in libris in physicis nominat.
3° Denique propter sententiam quod sensum et libris
tamquam pro sententia naturae non quoque sententia huic
rationi subvertit: quia omnia sua sunt docet propter
1° poster. et circa finem subvertit et circa prin-
cipia passiones de speciebus eius: quod physica quae
necessari est circa principia de passiones ob-
stanti finem utrumque corporis naturae: sed hoc nullibi sit
in 1° libro 8. phys. quod non si libri ad physicum
spectant.

Ad 1°

Ad pr. Regar. Aes: nam q. initio sui a caelo adest a se
 ut suam naturam uerfari in corpibz id idcirco esse
 ut se tunc primum aggredi tractatione et corpore;
 sicut se tunc primum aggredi tractatione pti
 entiore et spetis corpibz naturibz idque dicit ut se
 capione sumat et larandi pstantia uniuersi et quo
 in eo libro loubury erat. Ad 2^{am} similit. Respondet ad 2^{am}.
 Regar. Aes qd phisic agit et substantia ut
 e natura sui mobilis. Ad 3^{am} similit. Respondet ad 3^{am}.
 an agere de cais in respectu ad motu meta
 phisic uo abstrahere a motu in tractate can
 sam. Ad 4^{am} similit. Respondet ad 4^{am}.
 Substias separate ut sunt caa moty ad opente
 dum utqz non dari processum in infinitu in
 mouentibz. Ita n. se substantia separate sint
 naa exptes de quomodo qd item sint et utru
 aterna de. Metaphisic comitit. Ad 5^{am} similit. Respondet ad 5^{am}.
 Dr. alit phisic alit metaphisic agere
 et motu phisic fortit ut e ardy entibz in
 potia Metaphisic Materialit de puse ut
 e ent qdam seu potis affectio entis ut ent
 est. Fusiozem suy comitalis gptationem
 vide apud Fors. 2do Metaph. c. 3. q. 5. sect. 2. Vile Fors.

& 3. & apud Pererum lib. 2do c. 7.

Quaedam obiecta sunt
liberis sit

Ad 3^{am} q. attinet existimandum est eorum liberum
obiectum esse principia & passiones corporis naturalis
sive mobilis in coe ac precise sumpti formali.

Prima sit obiectum.

Illud est unigenitum libris q. in illo explicat
s3 principia coe & passiones corporis naturalis in
coe sumpti in his q. lib. explicant q. sunt ob
iectum eorum librorum. Maior ut ex coe
loquendi & q. roni q. uetudine nota est sine
-n. q. rat q. spiam qd in aliquo libro tractat
sine quam sit alieus libri obiectum idem q. rat
probat. Minor auctoritate factis lo. p. d. p. sic
textu p. ubi ait se se loco acturum est de
principijs reru naturalium. Ad hoc ara co
clusionem no. nisi rone disirepare arbitramur
sentiam 2ab. de p. t. u. naturalis q. stitutions cap.
6° & 7mo. & com. ubi sub p. o. a. m. i. o. p. d. p. sic u. t. q.
naq. sub libris subiecta est eob mobile in
coe ac suppositione simplicis v. a. sub p. t. o. q.
p. u. s. a. m. & in se duntaxat spectatum: qua
roc distinguat a subiecto totiq. p. d. p. sic q.
sit eob mobile in suppositione absoluta v.
p. u. s. a. m. s. e. q. u. a. s. u. m. s. u. a. b. p. r. o. s. q. s. i. b. e.
zatum. Probatur nam a p. o. t. h. o. r. e. q. ab eorum

Quomodo hoc factum est
inquit ab obiecto totiq.
p. d. p. sic q.

Prima sit obiectum
eorum librorum
e. r. a. t. i. o. n. e. q. d. n. o. t. a. t. u. r. e.
e. r. a. t. i. o. n. e. q. d. n. o. t. a. t. u. r. e.

sentia à msi rote distore pari qd sicuti eorum
 adem e' agere de principijs & passionibz ali
 cuiq' sicuti atq' agere de ipso obiecto q' tui no
 mine differunt. p'or sicuti qd alibi agi no pot
 de obiecto msi agente de ipso principijs
 & passionibz. Confirmat: Quia sua in lib
 duobz principali' ac p'cipue versat. Quis,
 una sicuti uelut cu' quib' manigang qd sic
 b' distinguunt. Tractat' de corp' natu' ^{Bona scripta.}
 distinguenda e' in duob' p'tes p'cipuas in
 p'tem nat' e' q' d' ipso corp' sit primu' q'
 in seia locu' occupet; & p'rtes p'cipue p'ti
 culares in qua de s'g'is p'p'is tractat' fiet. ^{NB.}
 pars igit' corp' g'tinet' oculo libris p'p'is
 consultationib' in qua docet p'p'os ea q'
 omni corp' natu' cor' competunt. & ut vocat'
 soring' p'cipua & passioes corp' natu' lib
 coiter ac p'p'ise sumpt'. Altera u' p'o,
 p'p'os p'p' g'tinet' reliquos oes libris na
 turales q' p'p' s'p'ia multitudin' ac diuer
 sitatez uarij & distincti s'nt. ex quo patet
 et eandem e' disputatione de p'p'ia libe
 ru' natu' p'p'ioe ac de subiectis &
 libroru' p'p'iorum.

Alia diuisio
Demum illud silentio pretermittendum non est.
ex intertextibus multis dimissis hoc librorum in eos
q. st. De principiis & in eos q. st. De motu.
De principiis st. duo pmi; De motu reliqui
comprehendens motus raris et alia corporibus
aeribus ut locum tenet &c. alia diuisio
bona non est in posterioribus libris a de solo
motu tractant. Fit aut in diuisione huius
solus motus mentio q. inter cetera naturae affecti-
ones in locum obtineat. Quo in non primo
libro. Physicorum recte dicitur principium phys-
icorum quod non item & deinde apud Arabes & de
prolegomen. phys. Quod et & de libro Metaphys.
non sit ex ordine & de libro phys. ut quidam reuer-
entes volunt probat Forster primus in & de libro
Metaphysicorum & Franciscus Ferruciaty in
commentariis physicorum.

De motu reliqui.

De motu reliqui.

Quare in hoc diuisione
solum motus tractantur.

capitulum primum

Primum capitulum hoc continet primum q. est tanquam
illustre quidam vestibulum & magnificum gradus
aditus ad ea q. sub titulo physicorum librorum
continetur. Insuper autem Aristoteles non a commendatione
solum naturae ostendens dignitatem & utilitatem

eig quomodo in cepit jaz p^hta & suay de p^ha. Acter p^o p^o
 sz primis statim uerho Met sedu' de eodem qua
 physio e' obseruata proponit. Veru' n. uero
 cum simli primu' hoc ita & reliqua via so,
 rum octo p^hta & de celo librom' capita
 p^hta admodu' ac erudite explicent' a p^hi
 losofis amant. & et a est. no' e' cur mul,
 tis ni textum noho e' chartas impleam. Ista
 egr' p^hta naals tradenda no' p' ceteris
 ndr' comodior atq' expeditior ut note d' co
 fhis p^hta ad explicand' note' p^hta uina
 note d' clarato demiceps ad alia p^hta
 p^htorum note' circa septu' p^hta p^hta & ex
 amixanda p^hta p^hta. Porro circa p^hta
 hoc q' fuge ab alijs disputari solent nos
 t^hus breuitate admodu' unica q' p^hta com
 plectemur.

Quisnam sit scopus p^hta
 & quib' procedenti p^hta
 Quasiatio Unica.

Quia' de hinc methodu' in scribenda naals p^hta Quia' Metody
 leg' debeat duobz p^hta in cap. 10 de de debeat in p^hta
 clarat Acter. a comode diluide p^hta et

2da dubitatio.

e a principijs ut initio aserit. *Qua* rō
 si nūquidum cet a principijs n̄ tradenda p̄tū
 nati id p̄ca futū. Et ut seruari ordo
 nāe & doctrina; q̄ utq̄ cognitio totiq̄ p̄de,
 cet a cognitione principiorū elementū & cau
 sam ut probat Aristes. *Et* p̄ hoc nō est a prin
 cipijs nūquidū q̄ d̄c. probat Minor q̄ or
 do cognitiorū q̄ n̄ e ordinē p̄ductionib;
 Quod. n. e primū in cognitione ultimū e in
 p̄ductione; Aristes. n. p̄ p̄ponit adificare
 domū licet n̄ op̄are a fundamētib; nūpi
 at. 2do q̄a seget n̄ nullam oī rem na
 turalit̄ p̄e p̄fectō & quātū cognosibi
 līs e cognosū cōsequens e absurdū in res
 creatas sint finitae ac limitatē p̄fectionis.
 Regla probat q̄a Socrates vq̄ p̄tū Aristes
 q̄ mundū fingit ab aeternis sūt infinitos
 progenitores patrem aum, proamū atamū d̄c.
 a q̄q̄ omnib; p̄det ut a causis p̄ se q̄q̄ d̄c,
 id q̄ e cāa cāa e et cāa causati. *Et* si
 ad p̄fectō attingendū Socratem r̄p̄t̄ re
 solutio usq̄ ad elementa & cāas p̄imas q̄
 nullo intellectu creato cognosū poterit quātū

cognoscibilis e. Secret et magis pna a ne
mine ptele cognosci & cognoscere ex hauriri
poe & id genus alia, uel uenit absurda.
3ta ratio dubi. 3ta no scitaria It scapitg nob propinquiora no
omnib nra cognitio dr a ptele nra a sensu
q scitaria It nobis pny magisq nota psequet
abilis nitu sum emlo n ab authoridg. Minor
e Actus 10 post tex 5. & p de An text 8
ubi dicit vte aut nrit est aut posterig est.

4ta ratio dubi. 4ta no vria It nobis cognitu Difficillima
eo q sensu nro longissime fugiat ut est scitia
eiusdem ptele (Metaph. ex. q falsu e q
hic asserit ab eodem vria nobis ee notiora.
Confirmah: Si vria nobis eent notiora tu
quod essent magis vria ei magis nobis esset
p ptele consequenti conceptu Eius vrlissim
eet nobis notissim q e absurdum.

5ta ratio.

5ta no contra id q in textu 2do habet
eandem ee nota nobis & nra. Magis vria
It nobis pny nota ut textu 4to de pte dr
sz ea It et notiora nra: q eadem sunt
nobis nota & nra probah Minor ea sunt
notiora nra a qly nra nra nra operari

ideo sui natura fit illi notiora: sed natura incipit opa-
 ri ab utriusque: primum enim subiecto inquit natura notior
 tante deinde sentiente Deum rationante
 ut eum deo de generatione animalium c. 3. con-
 firmat quia color notior nobis est quam species
 in se habiles quod in medio producuntur et species
 ipsa non sentiantur videtur tamen color est et noti-
 or natura quam species in se habentur causa. NB

Hic nihil obstantibus pronunciata duo artia firma
 & inconcussa persistunt quibus et primum tradentur
 disciplinae ordinem prescribit; quorum prior

*Hic no obstantibus dicitur
 quod duo pronuntia sunt
 vera:
 1. quod species in se habet
 2. quod species in se habet
 3. quod species in se habet*

ad ipsas res de quibus est sententia pertinet ut videtur
 scientificam disciplinam inquit ducit a prima
 specie rei qua de se habet tradit: posterior ordo
 spectat ad ipsam cognoscendam rem ut videtur
 quod doctrina aliqua tradit per artifices magis
 inter et gradus progrediatur ad magis artes
 & clarior. Verum si quidam ratio de his

19.

20.

rebus sententiam pronuntiamus notandum est. Nota 10.

notiora natura & nobis tribus modis accipiuntur
 10. Natura nobis notiora sunt quam tamen a natura
 generante tum ab intellectu nostro cognoscente primum
 intenduntur. 2do Natura & nobis priora seu

*Notandum tamen &
 quod tribus modis
 accipiuntur*

10.

20.

notiora dant ea q̄ generationis ordine prius à
 natura efficiunt atq̄ adeo à nobis et prius cog
 nitione percipiunt q̄ quidem se id q̄ de qua voc
 Et ee a natura seu agente natura, et et à nobis
 secundum illam vocem cognosci seu cognoscibilita
 tem. 3tio Notiora natura dant q̄ natura, na
 gis cognoscibilem sunt perfectioraq̄ sunt non
 q̄dem uniuersim ac simpliciter s̄ in eadem se
 rie, maḡ utq̄ verba comparare uniuersali
 orum sub q̄bus continentur. Nobis uō e contra
 notiora dant ea q̄ cognitione distincta actuali
 adeoq̄ doctrinae & certiorib̄ ordinat̄ quae postea
 hic Gemare proposuit illustrata existunt.

2do Notandum. Notandum 2do tam vite quam scire si factis
 tan vite quam scire
 bifaria ab arte separari ab arte se accipit scire simpliciter pro
 individuum q̄ sit seipsum subiecta de vite oppo
 sito modo s̄ eo q̄ operatione intellectus abstractis à
 scitariq̄ ut species & genera comprehendat; hoc
 modo sumuntur vite & scire se 2o 2o 2o 2o.
 hoc uō loco accipit scire pro speciebus specie
 rum q̄ dant scitaria inter omnia scientia
 sum eo q̄ illis terminentur scire q̄ se cum re
 deservant ad individua: Et vite accipit

2do Notandum.

tan vite quam scire
bifaria ab arte separari

1o

2do

Quare species speculati
sunt sicut singularis
sunt = Potentia subiectiva

Quo vite sic accipiat

Intellectiva. Haec conclusio expresse e' Actus loco supra
 citato 1° post text 3° & probat: Quia cogni
 tio nra incipit a sensu & per se abstrahit ab
 sensu deinde intellectus per abstractionem cognoscit
 virtutes. Neq' n' hic plerib' e' disputandum p' quae
 intellectus se habet cognoscens quam virtutes; alioquin
 n' hoc est negotium.

Nota.

Conclusio 3^{ia} Cognoscere distincte accipiendo Conclusio 3^{ia}.

Intellectus de virtute 2do modo ut videtur sit comparatio
 inter ipsa virtutes superiores & inferiores, cognoscere
 confusa potentia p' quae cognoscitur virtutes quam
 minus virtutes. Est Avicenna 1° Metaph. c. 5. 5th;
 De Ente et Essentia pariter initio. Actus hoc
 loco & probat: Intellectus in cognoscere virtutum probat
 eo ordine procedit quo sensus in cognoscere sin
 gularium: s' sensus procedit a cognitionibus
 virtutum & intellectus. Pro Minor quae p'ne
 ri parva incipientes cognoscere p' quae de rebus
 cognoscunt e' entia quaedam confuse deinde e'
 docet & postea e' patrem aut matrem non
 cognoscendo distincte q' sit in Entis Essentia.
 2do probat in actibus q' a potentia reducuntur
 in actum certum processu ab inefficacibus

Virtutes cognoscuntur
 in p' quae cognoscuntur
 minus virtutes.

probat 2do

ad perfectiora ut Embrio p[er]git in vita pla
tae qua animalis & homo p[er]git e[st] infans po
tea adolefcentia tandem in virum p[er]fectum eva
dit: q[ui] in uterq[ue] p[er] sp[irit]u[m] veru[m] a potentia
reducit in actu[m] procedit ab imperfectiorib[us]
ad perfectiora: s[ed] virtutes cognitivas sunt
imperfectiores q[ui]a magis g[ra]tise attingunt
rerum natur[am] q[ui] de. p[ro]bat[ur] 3tio obitu[m]
ad aequatu[m] uterq[ue] e[st] Est ut cor p[er] d[omi]n[u]m
et sentia: q[ui] p[ri]mu[m] q[ui] g[ra]tise co[m]p[er]it uterq[ue]
e[st] Est. p[ro]bat[ur] 4to q[ui]a unaquaq[ue] po
tentia p[er] omniu[m] op[er]a circa suu[m] obitu[m]
forte ad aequatu[m]. sic p[ri]mu[m] q[ui] in d[omi]n[u]m se
lo p[er]cipit e[st] color, de p[er] colore videt ueste
muru[m] &c. sic p[ri]mu[m] q[ui] audit[ur] audit e[st] so
n[us] de p[er] sonu[m] audit campana[m] tuba[m] &c.
Conclusio 4ta Cognitio co[m]p[er]ta actuali p[er]git
cognoscit sp[irit]u[m] specialissima qua[m] g[ra]tise suscipit
ra: p[ro]bat[ur] p[er] q[ui]a v[er]te cognoscit p[er] ite
r[um] abstrahent[ur] a p[er]cipit q[ui] q[ui] p[er]git ab
p[er]cipit movet[ur] efficacit[er] p[er]git et cognoscit
p[er] p[er]git abstrahent[ur] efficacit[er] movet e[st] sp[irit]u[m]

p[ro]bat[ur] 3tio.

Conclusio 4ta.

p[ro]bat[ur]

infima g. Probatur Minor quia spes infima sensibilibus
est minor. Et do quia Metaphys. ordine Doctri-
na ultima est g. obiectum ipsum quod est sub omnium
communis nisi posterius accipitur ab intellectu quam
aliud sciatum magis est magis verum.

Conclusio 5ta. Cognitione actuali distincta
magis verba notiora nobis sunt quam magis verba
poterit quod coram est omnium potentiarum. Sic probatur haec
conclusio. Actualis cognitio distincta speciei
poterit ex actuali distincta cognitione potest
et finitio est non potest actuali cognitione disti-
cta cognosci v.g. homo nisi prius distincte
cognoscatur animal nec animal nisi prius in
verbo corporis &c. Confirmatur quia totum disti-
cte non cognoscitur nisi partibus distincte cognitis.

Conclusio 6ta. Cognitione distincta potest
aliis magis verba prius cognoscitur quam ma-
gis verba. Et item coram potentiarum potest. Probatur haec conclusio.
quia illa prius in nobis cognoscenda sunt
quorum cognitio ad alia cognoscenda requiritur
non viceversa. Atque ita sese habent quo ad disti-
ctam cognitionem potentialem magis verba esse
magis verum g. &c. Probatur Minor quod dicitur.

probatur 2do.

Conclusio 5ta.

probatur. Saepe conclusio.

probatur. Saepe conclusio.

Obiectio.

Propter idem ad omni partium notitia expliciti
ac distincti cognosci non potest. Dicitur enim hominem
& similitudinem interiecta sunt in finita genera. Quod si
haec omnia cognoscenda sunt totum nullum intelligere
arg. profecto per eas intelligere. An probatur quod
sunt deus enim hominem & leonem coexistit infi-
nitatis species quibus producere potest si nollit
ita supra hominem & infra similitudinem cognos-
cit in finita genera intermedia cum utrobique par-
ticulari ratio. Respondetur negantibus. An
An ad intelligendum negatur paritas ratio
enim ex priori sequatur in hominem in finita esse
etiam infra posteriori minime ut recte do-
cent comitibus q. 2. art. 4.

Solutio.

Respondetur ad propositam
interpositam

Quod quum est ut ad arguta notitia posita responde-
ant. Ad pro negatur. An. An probatur de
principia rei esse quidem ignotiora nobis quam
ea quae ex ipsis consistunt tota seu composita cog-
nitione generalis; cognitio enim distincta mini-
me. Neque enim ut affertur ut experientia docet
aliquid quam totum notum esse nobis cognitione
generalis qua non minus est secundum naturam dici potest
notum

progenitores Socratis in illa serie pariter
ipſi antecedente ſunt caſa p̄ ſe n̄ t̄ ſt
p̄ ſe & eſſentialit̄ ſubordinate ſz p̄ auct̄
tm̄; q̄ ſedem independent̄ oīo ac actuali
eorum gurgu q̄ tunc minime optabat ſo.
crates à ſuo p̄ ente ē progenit̄ p̄ ſe ac
ſi ipſi nunquam p̄ceſſiſſent. Ad p̄fecta, n̄
rei cognitionem nō requir̄ notitia cauſarū
p̄ auct̄ ſubordinate tantum licet aliq̄ ſint cau-
ſa p̄ ſe. Ad id q̄ d̄ nā ſua adingetur
diviny in combr. q̄ſt. 1 art 3 ad ſep̄imū ut
q̄ p̄fecta & cōp̄lexiva cognitioe nāti nāz
prima cognoſcat ſabō et p̄cip̄e oer formab
q̄ hoc mundi ſtatū miribz agentibz naturali-
um in eā induci p̄nt quab numero certo et
definito ḡtineri cōr̄ ē p̄ſto inq̄ ſentia ab
ſtete in 2do Metaph. c. 2. & à Platone quoq̄
in p̄ſtela tradita. Quomō n̄ cōcedi p̄nt
rem aliquā creatam cōp̄tendi & cognof-
cendo penit̄ exhaniri nō p̄ae ibidem velle
Socr̄ docent p̄ſtū citati.

Quae notitia auct̄
ad p̄fecta rei cognitio
nem requirit̄.

Quae cognitio naturalis
prima.

Sunt sint et notiora nra nec e' quozs.
Unde concedi pot' totu' argum' illud q'm nihil
n. absurdum e' concedere modo aliquo eadem ee
scdm nra, & nobis notiora ut ut ex pma
conclusioe supra posita manifestum e'. Nihil
omnino alijs modis & rationibz no' st eadem
nobis & nra notiora Ex q'bz dictu' statim
verificat. Prmo veru' hoc e' in causis ocul
tissimis & a sensu nro remotissimis qualiter
st substantia a nra separata q' in Spiritua
les adeoq' scdm se nra pfecta nobisq'
sint nobis ta' q' p sensum cognoscimus mag
sunt nota. Deinde si notiora nobis & nra
sumat' q'tio no' supra explicata dictum
Actis universim absolutiq' in omni nra sub
iecta veru' h' ut q' dicitur patebit. q'tio
Quod in Logica nobis usum e' hic quoq'
respondens a' inprobabil' statem in 10 post.
log' de virtibz in causando; hic vero in p'prio
p'cipue log' de virtibz in pdicando q'd quate
nus hnt locu' totiq'.

Obiectio.

Obijcies si nra st notiores nra & non nobis

cur Aster in p[ro]p[ri]is à causis ad effecta à
principijs & ad ea q[ue] ex his g[er]unt à p[ro]p[ri]is
ad totu[m] p[ro]cedit cum ipse dicat ex p[ro]p[ri]e p[ro]
gredientum ee ex his q[ue] nobis notiora ad ea
q[ue] sunt notiora n[ost]ra. Respondeo 1o. Aster Respondeo 1o.
servare id q[ue] servandum ee dixit: At effe
ctib[us] n[ost]ris & signib[us] nobis notiorib[us] ostendit id q[ue]
notu[m] e[st] ignotib[us] notis n[ost]ris n[ost]ra n[ost]ra dari
prima reru[m] naturu[m] principia: Et sic hec
à causis incipiat q[ue] sunt notiores n[ost]ra illas
ip[s]as t[ame]n causas p[er] media notiora nobis in
vestigat. Respondeo 2do. Hoc ip[s]o q[ue] à com, Respondeo 2do.
numb[us] reru[m] naturu[m] principijs & passionib[us]
tanq[ue]m n[ost]ra notiorib[us] incipit illum et incipit
à notiorib[us] nobis cognitione utiq[ue] c[on]fusa. p[ro]p[ri]e & p[ro]
p[ri]e agere et principijs & passionib[us] communib[us]
reru[m] naturu[m] e[st] agere et corp[or]e naturu[m] in
co[n]s[ist]it à quo tanq[ue]m nobis notiori c[on]fusa cogniti
one procedit ad corp[or]e naturu[m] in specie d[et]er
minatum.

Caput 2. 3. & 4. tum.

tribus his capitibus reconset & gfulat. Artes obi
mores veterum p[ro]torum et rerum principum q[ui]
in commemorandis & resellendis longiores non
erunt u[el] et in exaltatione scripserunt 20
veris toto lib. 4. sua p[ro]p[ri]a. Foris in cap. 3d
sequentia libri. 7 mi. Metaph. & in q[ui]stionibus
2m cap. p[ro]p[ri]a conu[er]te. in 10 p[ro]p[ri]a 7 q[ui]stion
ca. Legati et 3m caput libri q[ui] p[ro]p[ri]a
ubi et gladius p[ro]p[ri]um. Praemissa igitur ac
tione principum q[ui] u[er]it[as] sit id ex quo omnia
ipsum u[el] ex nullo qua[er]i p[ro]p[ri]a admi[ss]erunt
fextia o[mn]i[um] breuit[er] & hystorica in hanc sumam
collegi p[ro]p[ri]a. Deesse aut[em] unum t[er]m[in]u[m] ce[ter]u[m] principum
aut plura. Si unum aut illud e[st] mobile aut
imobile: si plura aut s[un]t finita aut infi
nita: Si infinita aut s[un]t gener[is] aut specie
unum figura u[el] diuersa aut s[un]t genera
u[el] specie diuersa.

quod facit unum
mobile principum. Num immobile principum p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a q[ui] p[ro]p[ri]a
unt o[mn]i[um] ce[ter]u[m] unum ut Xenophanes Parme
nides & Melissus hoc t[er]m[in]u[m] discriminare q[ui] Parme
nides dixerit illud unum ce[ter]u[m] finitum Melissus
u[el] infinitum. Hoc refutat Artes cap. 2d.

Horrefulda Artes

magis primi philosophi. Et cap. 1. primi Metaph. Quamvis
si in propria ratione ista passio videtur actu
tollant adeoque totam naturam emergant mixta
in fine q. inter istos rationes numerentur. Nec
illud sibi unum inobile principium pro materia
principio ponere poterunt ut deus ab eo muta
tionem sustulerit.

Quia u. unum mobile principium materiae posuerunt illi antiqui
posuerunt ut Hesiodus poeta, quamvis ex vulgi
sententia hoc sensu videretur ut ait philosophus
10 Metaph. 17. textu 14. Nullus enim philosophorum
et istud q. unum principium asserere terram
pro principio posuit eo q. nimirum densa con
cretaque esset & adventitias formas agere
admodum existeret. Aut aquam ut Hales
Milesius & veteres illi philosophi & Theophrastus
Ling. Musaeus & Tyron quem in numero
philosophorum enumerat Aristoteles 10 Metaph. c. 3. Aut
aerem ut Anaximenes & Diogenes Apolloniades
Ignem ut Heraclitus Ephesius & Hippocritus
Mesopotamus. At vero cum materia prima non videretur
aliquid esse sensibile sed potius aliquid quod in sensibilibus qua,
si eorum fundamentum lateat, ideo nonnulli posuerunt

Qui posuerunt unum mobile principium materiae.

Aut posuerunt terram.

Quia sensu non potest esse materia.

Aut aquam.

Sed nec hoc est.

Aut aerem.

Sed nec hoc est principium.

Aut ignem.

Aut Mediu' in 1° Mediu' mit aqua & aërem quoru' meminit Atoer
de aqua.
Aut Mediu' in 2° Mediu' mit aërem & ignem
de ignem.
1° Metaph. c. 7. Hic mediu' mit aërem & ignem
quorum opinione Atoer in hoc 1° lib. et textu est.
Vero similiorem censuit p^{ro}pterea q^{od} elementa gravi
etate diversarum qualitatum, utpe terreas quam
cave mate principiu' optet. Neq^{ue} si o^{mn}ia g^{enera}ti
unt na' si Francisco Frisco mercato in 2° In cap.
1° mi p^{ro}phys. creding o^{mn}es hoc sunt unum principiu'
voluerunt magnitudine ee infinitum ac unquam
gignendis rebz naa deesset unde Anaximā
der ut refert Plutarchus lib. 1° et Plaud. p^{ro}stom.
c. 3. ipsa nae infinitate, pro principio posuit
nec dixit utru' infinitas sit aër ut aqua
ut ignis.

Expeditio opinio. Plura principia materia eaq^{ue} finita posuit Em
pedocles natz aqua ignem aërem terram.
cuius opinione elegantissimis lib. 1° refert Lu
cretius. Spectat hinc et Aristotleis q^{ui} the
mensis et quo Plutarchus q^{ui} posuit aërem
infinitum & q^{ui} circa eu' sit densitatem
& raritatem; horu' alteru' ignem alterum
aqua' ee putabat; quauis alij eiusdem
eum sentia faciunt cu' Anaximero. Plura

quod finita principia posuit pythagoras in sua
 schola nempe numeros numerorum functiones
 & harmonias. Quia arithmetici isti p[ro]p[ri]i
 a tm[en]ta principia se habet virtutes & proprietates
 & affectiones rerum naturam adeoq[ue] uniuersa
 nam ordine numeros retulerunt p[ro]p[ri]um
 in denariu[m] cui ex pythagora disciplina
 mysteria q[ui]dam & occultam inu[en]isse existi
 mab[ant] tunc et ob numeri suiq[ue] excellentia[m]
 in quo ceteri claudunt. Quia numerando
 ab denariu[m] p[ro]ueniunt inde quasi absoluta
 numeri p[er]fectio ad unitate[m] redent eamq[ue]
 iterat. Platonē quoq[ue] ait pluribus posu
 isse tria principia seu Magnū & Minu[m].
 Huius cap[itu]l[um] ait enim posuisse Magnū &
 parū. De Platone scribit Iustinus p[ro]p[ri]e &
 Maximo in sua p[ar]aphrasi en[im] in sententia de
 principijs sunt & alijs pleriq[ue] rebus uari
 um fuisse ut aliq[ui]da tria principia posue
 rit, seu namq[ue] spem, albas t[er]ras q[ui] p[ro]p[ri]e qui
 mundi anima sibi t[er]ris adiecerit. parac
 ridos licet sicut istud & rei ueritate[m] unum
 tm[en]ta principium idq[ue] immobile posuerit duo t[er]ra

Plato tria principia
 ait posuisse.

quod finita p[ro]p[ri]a
 in arithmetica
 de unitate
 de denariu[m]
 de numeris
 de virtutibus
 de proprietatibus
 de affectibus
 de naturis
 de uniuersa
 de ordine
 de numeros
 de retulerunt
 de p[ro]p[ri]um
 de denariu[m]
 de disciplina
 de mysteria
 de occultam
 de inu[en]isse
 de existi
 de mab[ant]
 de tunc
 de et
 de ob
 de numeri
 de sui
 de q[ue]
 de excellentia
 de in
 de quo
 de ceteri
 de claudunt
 de Quia
 de numerando
 de ab
 de denariu[m]
 de p[ro]ueniunt
 de inde
 de quasi
 de absoluta
 de numeri
 de p[er]fectio
 de ad
 de unitate[m]
 de eamq[ue]
 de iterat
 de Platonē
 de quoq[ue]
 de ait
 de pluribus
 de posu
 de isse
 de tria
 de principia
 de seu
 de Magnū
 de &
 de Minu[m]
 de Huius
 de cap[itu]l[um]
 de ait
 de enim
 de posuisse
 de Magnū
 de &
 de parū
 de De
 de Platone
 de scribit
 de Iustinus
 de p[ro]p[ri]e
 de &
 de Maximo
 de in
 de sua
 de p[ar]aphrasi
 de en[im]
 de in
 de sententia
 de de
 de principijs
 de sunt
 de &
 de alijs
 de pleriq[ue]
 de rebus
 de uari
 de um
 de fuisse
 de ut
 de aliq[ui]da
 de tria
 de principia
 de posue
 de rit
 de seu
 de namq[ue]
 de spem
 de albas
 de t[er]ras
 de q[ui]
 de p[ro]p[ri]e
 de qui
 de mundi
 de anima
 de sibi
 de t[er]ris
 de adiecerit
 de parac
 de ridos
 de licet
 de sicut
 de istud
 de &
 de rei
 de ueritate[m]
 de unum
 de tm[en]ta
 de principium
 de idq[ue]
 de immobile
 de posuerit
 de duo
 de t[er]ra

posuit statim apparatus & hominum a se naues
indis calidum & frigidum secq. ut scribit
Aetes 10 hoc physico c. 5. igni terraq. appel
lauit.

Alia opinio.

Plura principia natura eaq. multitudine infinita
eiusdem speciei s. figura diuersa posuit Lactantius
cliares eiusq. familiaribus deuocitq. Actonites
eiusq. seculis Epicurus & Lucretius. Volebant
hi ex atomorum vario cursu situ & ordine to
tam hanc rem uniuersalem & uarietatem, opiu
cuius sentia no. semel meminit Cicero in lib.
opis p. 11. h. atomis q. ipsi et uocabant
eas & plerumq. addebat aliam q. uocabant
natum & inane. Principia natura multi
tudine infinita & sp. diuersa posuit Anaxi
goras. Putabat. n. sic unaquaq. rem fi
eri p. ex p. libq. s. libq. atq. nata eiusdem
opis ind. i. p. libq. atq. min. libq. s. libq. sic
et p. libq. atq. min. libq.

Visceribus usq. gigni sanguinem, creari

Sanguinis inter se nullis coeuntibus guttis.

Hanc aut. p. tiam similitudine infinitate, uocant no.
nulli panpermia Lucretius & pluribus Lando,
merian

Somniveria? Inter 10 phisi c 3. Et ipse quoq
 Lucretij paulo post superiores necq alit videntur
 narrare sententia Anaxagore quasi se: epist
 nant carne a tri ep carumulo & misera ex
 nimulit visceribz &c: s; et ex alioru rerum
 phiz gigni; Vorau tu carrem q plures ph
 culab carnis & sanguinæ q plures pticulab
 sanguinis hat: Nam Anaxagoras oibz
 res oes putat inmixtatas latitare s; unu
 apparere illud unig sicut plurima mixta
 Et magis in promptu pinnaz in fronte locata
 Coratu proqz nam atqz irrito greditur *Simplicij Jnani Singula*
 Ee in libro ad septim btm. p'torum placita
 Eartoz enumerata ad eum aliquo sensu
 tradurere. Nos melioru p'torum investigis
 nsistentes stus soluz opinionu tueri atqz *Nos Artis sen-*
 illustrare anabimur q in hac p'pouera *tentia ample*
 a su magna ingenij laude veritate oio *ctimur.*
 J ceteris certe mpe' asserunt est & q' ab alijs
 falso dicta erant iijit q vere & obscure
 in p'pina luce in traxit. Minime vero
 mirandum est veteres illos rae m'ptos
 balbutiente ad huc p'tia hac in re ut in multis

alijs, no' ois ueritatez attingere. Ut
Seneca lib 6. natus q' p'om' e'3 ait. Sat
magis animi fuit rax latebras capere
dimo uere: Nec res ulla consumata e' dum
incipit in omnia negotia longè p' a p'fecto
fuerit exordia. Quasi hinc de totiq' ac
p' hinc inter se distinctione a p'fecto ac ta p'ter
mittitur qua' a p'fecto conuenit. in 2do cap. p'ri
p'rijs in utraq' p'ter solidissime disputa
tas supponitur. cuius quoq' aequales p'ter
amplectitur uolens in 1o p'rijs q' p' 8. Cuius
dionis auctorit' de nat' diuisione atq'
ex sententia sexta sunt conuenior ac p' hinc
auctoritatib' robore firmior ita quoq' ror
gformior adeoq' ueritati longè propior exi
uari debet.

Leg. Casinob.

Caput 5. 6. & 7.

Reuerberis eorum opinionibus q' vni duntaxat ut a si
nta uen' ueritatum principia posuere hic capit
by incipit p' hinc p' hinc uera sententia, decla
rare; cui declarationem comedijs instituerit. In
infimib' fctm font: Principia salte aliqua

sunt gloria, late sumptio gratiarum nomine. Per hoc ^{probat autem quoniam}
 hoc ex eis omnibus ostenditur, quod gratia ^{pro aliqua gratia.}
 fecerunt principia quaque, non optima nonnulli
 non dubitamus, sed veritate ipsa cogente. Nam ut
 scripsit Menander: venit in lucem veritas, ut non
 cogita: Et D. Thom. hoc loco ait: quod lapis
 nulla cognitione antecedente suscipit impetu in
 centrum vergit; ita summa mens in terra
 non ulla cogitatione tacita quadam in
 impulsu veritatis ipsius in veritatem quasi
 in suum centrum pergit. Fundamenta hoc Aristoteli
 ut & alia plura, quoniam et principia ab
 Aristotele ceterisque philosophis diu solita
 definitionibus sequen-
 tibus explicabimus a principii definitione initio
 facta.

Quid sit principium

Quæstio Ima
 Inter hoc tria vocabula supra ab Aristotele posita prin-
 cipia causa elementum hoc est asserendum ^{NB}
 ne quod principium habet latius pateat quolibet po-
 sitionem. Item principium latissime patet <sup>Discreta inter prin-
cipia causam ele-
mentum.</sup>
 cum omni causa & elementum sit principium. <sup>principium latius patet
quod causa & elementum.</sup>

n. in inuversa; Punctu. n. e. principiu. in hinc
 & unitas numeri & priuatio reru. n. a. t. u. n.
 in caa ut elementum. sic in dimensio. p. est
 principiu. filij quo. ta. nequaquam uocari licet
 caa ut elementu. filij. Cur u. generi de
 Aires patem caa filij ac sp. filij; lati
 Videndi caimbi. in u. S. August. & Hieronymus De Ina sub
 stia ac sapia caa uocantur explicat in u.
 mi. p. 1. art. 1. comit. Ca. n. latig
 patet qua. elementum in ca. elementum fit caa n.
 ois caa elementu. Finib. n. efficiens & exem
 plar, caa. It. n. in elementu; Elementum n. o. p. et
 intrinsecu. fit re. q. uas componit q. caa re. u.
 n. requit. quoniam neq. excludit q. p. n. si u. e.
 Ca. requit. t. p. e. n. d. e. n. t. i. a. u. n. i. q. u. a. b. a. l. i. s. c. u. m.
 p. r. i. o. r. i. t. a. t. e. s. e. n. t. i. a. l. i. s. s. e. n. t. i. a. l. i. s. n. a. m. & c. u. m. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e.
 e. s. s. e. n. t. i. a. l. i. s. s. a. l. t. e. n. n. u. m. e. r. i. c. a. e. o. q. u. a. c. a. a. s. i. t. i. d.
 e. u. n. i. q. u. e. s. e. q. u. e. a. h. i. u. d. I. t. e. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m. u. s. o. l. u. m.
 m. o. d. o. r. e. q. u. i. t. p. r. o. c. e. s. s. u. u. n. i. q. u. a. b. a. l. t. e. r. o. u. n. d. e.
 q. u. o. m. o. d. o. u. n. i. q. u. e. p. r. o. c. e. s. s. u. i. l. l. o. p. o. n. a. t. s. i. n. e. s. a. t. u. m.
 u. e. r. d. i. n. e. m. q. u. o. m. o. d. i. e. s. p. r. o. c. e. d. i. t. a. c. r. e. p. u. s. u. l. o. u. n. d. e.
 s. i. n. e. s. a. t. u. m. d. o. c. t. r. i. n. a. m. q. u. o. m. o. d. o. s. e. n. t. i. a. p. r. o. c. e. d. i. t.

Videndi caimbi.

Ca. latig patet quam
elementum

Quomodo distinguitur caa
de elementum.

Ca. requit ad caa ut.

Ca. requit ad principiu.

à sub principijs & conclusio à principijs sine futu
 efficientia quomodo calor in aqua procedit ab
 igne; sine futu quomodo aliud quomodo causam
 sine quomodo alio modo. Sed id quod procedit princi
 piatum. De a quo procedit principium de. Dicit
 ut in istis sicut in latitudine sua sicut
 sumpti abstracti ab omni quantitate & effici
 entia ab omni prioritate sine tempore sine natura
 ab ipsa deum essentiali distinctione nume
 rica.

Quod dicitur prin
 cipium & q. principium

Nota.

Quaestione an sint principia rerum naturae permissum
 adeo namque certum est esse aliqua principia
 quatenus tandem sint ut non tam nulli re
 torum negant sed plurimum quoque studij in illis
 representatis collocant ut ex dictis patet. Me
 galia tamen quorum meminit Atoletus in Metaph.
 videtur negasse omnia omnia principia. Volebant
 enim totam rem substantiam esse naturam. Naturam esse corruptam
 actu & in corruptione rei totam corruptam ita
 ut nihil illius remaneret; Rem vero generatam
 sicut se totam produci ita ut nihil illegi
 time superet licet quod essent illam naturam
 accipere mutari & subigi potest. Sed sic dicitur

Quare omittitur esse
 sic. An sint principia
 rerum naturae.

principium ut et in lib. post. diximus ita def
 in 1. Metaph. c. 1. Principium est primum
 id ex quo aliquid aut est aut fit aut cognos
 citur. Et in hoc 1. p. 1. c. 1. principia sunt
 q. neq. ex sese neq. ex alijs s. ex ipsis oriuntur.
 Hae posteriori in sequenti q. sione declara
 bit De priori autem pauca. Quotiam loquen
 do tria principiorum sunt genera cognoscendū
 dicta q. res in cognitione ab illis pendat.
 1° principia in fieri seu fieri q. alijs actib.
 2° principia generationis productionis transmuta
 tionis & factionis. Dicitur scilicet q. requiritur ad
 NB hoc ut res fiat sine postmodum re-facta ma
 neat sine res. q. am. Deniq. sunt principia
 3° in facto esse q. et principia constitutionis &
 positionis, essentialia & intrinseca nominat.
 His ita intellectis sciendum est vobis illos
 Quod vobis ex utro
 de his loquitur.
 Ex ut vade C. utraq. x. p. 1. idem vales
 Invenire ordinem primum quem habent principia
 ut ad esse ut ad fieri ut ad cognoscendum ut se
 sus sit; principium est ordinis primum in actu
 ut et essentia rei iam constituta & perfecta
 vel

vel de generatione & productione ut de cognitione
 ipsius. Est autem haec principij coiter sumpti d*istinctio*
 in duo non una simplex sed coagulata cuius una
 est unum principio in se applicari ut ac d*istinctio* abbe
 ri altera: Hinc si q*uod* separatim s*unt* p*ri*nci
 pia d*istinctio* velut ita dicendum erit: P*ri*nci
 ipia generationis s*unt* vnde ut q*uod* q*uod* res s*unt* p*ri*ncipia
 fit d*istinctio*.

*Principij coiter sumpti
 non d*istinctio* s*ed* p*ri*ncipia
 coagulata q*uod* h*abent* omnia
 q*uod* appellari possunt.*

*Principij generati
 ratione.*

Si dicas definitione hanc principij e*ss*e redundante*m*, d*istinctio* 1*o*
 e*ss*e q*uod* satis fuerit d*istinctio* principij e*ss*e id q*uod* p*ri*mu*m*
 est cum nihil referri possit q*uod* quatorz p*ri*mu*m*
 e*ss*e principium non sit. Deinde si o*mn*i*um* aliq*uod* d*istinctio* 2*o*
 addere necesse fuerit addendum hoc solum fuisset:
 Vnde aliq*uod* est q*uod* unde vnumq*uod* est vide
 quod fit de cognoscitur. Respondet ad p*ri*m*am* d*istinctio* 3*o*
 non e*ss*e ad principij rem p*er*fecte declarandam
 si n*on* p*er* d*istinctio* simpliciter ut ab aliquo certo
 nisi accedat ordo ad aliq*uod* cuius est principij
 seu ut vocant ad principiatum. Ad alterum d*istinctio* 4*o*
 d*istinctio* 5*o* satis q*uod* d*istinctio* e*ss*e p*er*hibere si additum fuisset
 Vnde aliq*uod* est ut explicatio n*on* aut et rei sig*n*
 n*on* n*on* confusissima d*istinctio* tradere; non
 q*uod* eadem s*unt* p*ri*ncipia ip*si*us rei q*uod* s*unt*

eig affectionibus & cognitionibus; sed quia esse latius
sine sumptum ipsum quoque fieri & cognosci
complectitur. At non si ea primum ad se trade
da erat quod namque ipsi explicato ac distincte
ante oculos proponeret necesse est fuit aliquod
quod essentia velos eadem complecti id quod
accurate sapienter consistit. Atque progressus
a perfectionibus se meminit esse realiter completi
ac perfecti quod significat verbo est; deinde esse
realiter inchoati quod indicant verbo fit; postea
modo esse cogniti quod significat verbo cognoscitur.
Itaque verbo est complexus est omne esse quod
se ponit in predicamentis. Verbo fit est illud
reductum quod nomine generationis sine substantiis
sine accidentibus significat. Atque ad ea predicantia
ta reductum in quibus ponitur res genita. Verbo
autem cognoscitur est esse quod res est opera intel
lectus. Daretur quod particulas illas optima
rue ab ista hac definitione sumptis comple
sas.

Quaestio 2da

Epistola de accidentibus
in libro

Nota

Ratio 1^a

Ratio 2^a

NB.

Res duobus modis
potest fieri.

10.

lib: et generatione doceri solent. Denique ex
 dunt et hae definitione accedat et oia ea
 ex q^{ib} nullu^m corp^u naate oia ut sunt fig
 amenta substa^{ntia} separata deo et deo sequitur
 nihil rei primu^m principiu^m ob stare q^{uod} tam
 ma^{xi}ma qua^m forma diuisibilis componantur ex
 suis p^{ar}tib^{us} integran^{tib}us: sicut n^{on} compositio
 ex p^{ar}tib^{us} Metaphysicis ita nec compositio ex
 p^{ar}tib^{us} integran^{tib}us principiu^m simplicitati nihil
 pro^{ter} efficit. Ratio primi est q^{uod} p^{ar}tes Meta
 physicae n^{on} re s^{ed} r^{ati}oⁿe distinguuntur: Ratio 2^a di
 ca licet p^{ar}tes integran^tes r^{ati}oⁿe distinguantur
 seorsim ac separatim in ipso t^{em}p^{or}e toto integro
 q^{uod} actu g^{er}unt n^{on} in se uer^o et signat^{io}ne
 a se mutuo secerunt: Haec dicit q^{uod} n^{on} totu^m p^{ar}tes
 cum & essentiali s^{ed} totum quatuor seu mag^{is}
 multitudiⁿe his p^{ar}tib^{us} efficiatur. Et de notanda
 rem ab integro duob^{us} modis fieri p^otest loquendo vid^{elicet}
 et fieri proprie ac physice quo pacto totu^m fieri
 & produci p^otest fieri & produci d^{icitur}. V^{er}o
 mod^{us} est q^{uod} nihil effect^{us} illig^{it} q^{uod} fieri d^{icitur} aut
 fuit s^{ed} s^{ed} totum suu^m esse & p^{ar}tes omnes

quod hinc produitur: Et sic modus de creatio conue, ²¹ hic modus de creatio.
nitq; soli Deo in ad illam nitq; infinita regat
De qua Theologi in 1° pte d-t sem. q. 1. s. l. m. d.,
ta et de re in sua physica l. s. c. s. l. s. q. u. t. g.
Et hoc modo d- simh: Creatio e' productio rei ex ^{de creatiois.}
nihilō simptr. s'cū ex nulla supposita mat. Alter 2do
modus est qn effectus q' fieri d- nō totq; produit
s' aliqua pte ei' ante fuit ex qua d- in qua
altera produit: Et sic produendi modus d- ^{affinitas de creatio.}
generatio conuenitq; re by creatio quam ea est
gditio nulla ut possit effectus totū d- uōne
producere. Sed s' requit ut aliq; subiectum sit aut <sup>Quod requit ad hanc
notam.</sup>
fuerit in quo d- ex quo producat aliam re' qua
forma d- ex cuius forma ac subiecti conuictio
fit compositum q' d- factum seu generati' hōc
2do modo. Itaq; ad istum produendi modū
requit ut subiectū q' erat aptū habere forma'
d- h' eam nō habebat postea p' actionē agentis
agentis eandem forma' accipiat q' e' subiectum
mutari.
Hic notatū e' prima conclusio principia rerū ^{Conclusio 1^a.}
natura' s' cōtraria. Non item ideo con <sup>Quomodo hanc conclusio
sit intelligenda.</sup>
clusio ualiter de omnib; s' p' particulariter et

esse sicut quidam a carentia in alium p[ro]p[ri]a.
 Sed p[ri]mu[m] dicitur a se & secundum ex quo sequitur
 ut q[ui] generat progredi a sua p[ri]ncipata rei ge-
 neranda forma ad eandem materiam ut iam est
 illam formam qua[m] suscipere poterat: cum autem
 p[ro]ter ista nihil aliud ad generationem requiritur se-
 quitur tunc esse generationis p[ri]ncipia. & Do-
 & b[ar]o. Amatio d[omi]ni p[ro]p[ri]a p[ri]ncipia &
 neq[ue] flura s[ed] neq[ue] pauca. patet s[ed] q[ui]a
 cum de generatio est mutatio alium ex non
 esse ad esse p[ro] non ee itaq[ue] terminat[ur] quo
 nempe p[ri]ncipia; per ee itaq[ue] terminat[ur]
 quem nempe forma; vocabulo aut ali-
 cuius generat[ur] subiectum seu materia. Res
 hanc suo more brevit[er] ac p[ro]legant cap 7. q[ui] 1. at
 conclusio. telorant p[ro]p[ri]a combe. p[ri]ncipia
 q[ui] ad Socratis generatione generantur p[ro]p[ri]is
 man[us] & s[ed]ia roatis q[ui] est forma h[ab]et; e[st] q[ui] h[ab]et
 illa hanc excipit hanc illam p[ro]ficiat; illa h[ab]et
 pulchritudinem amat hanc in illis generis co-
 quiescit; Amata u[er]o Socratem ipsum componit.
 Sed p[ro]ter illas d[omi]ni et 3[er]tu[m] p[ri]ncipium

patet 2do.

Hanc rem affine sic telorant combe.

minim' eundem aia reatis priuas q' in maq
p'afuit & accessu forma abolita est. plura
pro resolutione hac arguta videant' apud
Aelem & comentatores in eundem.

Vide inter alia.

Conclusio 5ta.

¶ h' h' p'.

probat' de

probat' q' d'.

probat' q' d'.

Obiectio.

conclusio 5ta. Dicitur tunc quod tria genera sunt
et principia nempe materia & forma per
se. Ex illis aliis 10 componitur in quibus ulti-
mo resolvitur: scilicet res res ultimo resolvitur
tunc in materia & forma 9° ex his tunc componitur
9° duo tunc sunt constitutiones seu compositiones
principia. Et de per se si quod esset aliud esset
nunc priuas scilicet hoc non est 9° tunc duo pro-
bat' Minor quia priuas respiciat forma &
altera fugiente accedit altera 9° ut sic
nunquam simul existant: 9° ad eundem compo-
sitionem tanquam spiritus per materiam coalescunt. Et per se
istis res componitur per se existat per se res existit de se materia
& forma ut autem per priuas 9° materia & forma sunt principia
constitutionis per se: putatio de tunc principia per se compositionis que
tergo solum accedit materia ex qua res per se componitur: potest
de se per priuas. Si dicatur quod duo idem id est tunc tunc
unum tunc principium eundem est & alterum scilicet priuas & materia
idem sunt 9° autem materia est principium eiusdem, priuas quoque oritur.

Respondet primas de maas, id est, esse mater & fundus ad aut forte: Solutio. 34
 Cognitur autem hoc sic de primas ut est primas seu formis q
 parte a maas distinguuntur: nec res soluta ulla res composita
 in primas nisi per causas quatenus si: autem mater in quam
 res se resoluta: Si dicat res artificiales a resoluta in
 maas & forma neq; n. proposito resoluta in xbum Est q est
 est forma neq; dicitur in sua forma. Et deo neq; conseq. Solutio.
 Alia e. n. videtur alia alia maas; quibus dici potest et res
 artificiales resoluta in sua forma. Si resolutio non tunc dicatur
 et illis res q; manet et illis q; non manet resolutio facta.

Quaestio 31a.

Continens solutionem dubiorum quorundam.

Et in dubium recte supra sit explicata Vocula ex m. 2da Dubium
 Altera de hoc posita: cum dicitur ex principis esse oia. n. dicitur
 q; putent illas, sed de loco cum utq; principia dicitur neq; ex se
 neq; ex alijs esse importare habentem in plus compositio, in neco
 addit. Et ex ipso. Et oia ex primis habentem in plus compositio
 ter qua terminat. A. Causa. Et deo in comiti. c. 91. art. 10. Solutio.
 culam ex se eodem no. auferenda esse ita utq; ut sequit. 5da;
 nem ut in plus compositio aut terminat. A. quo utruq; n. com
 plectit verbum illud sunt in principia dicitur ex ipso. Et oia
 i. constant aut sunt. Ex quo patet qd respondendum sit ad
 eod. illud argum. quo nonnulli putant se putant primas, no esse prin
 cipium eo q; ex illa nihil fiat. Legandum e. sic: nihil fiat
 ex primas nihil fiat tanq; neq; existente lim. aut composito
 fit in aliqd ex primas tanq; tanq; ex eo unde p. fit motu.
 Et transmutatio non aut illud solum a quo neq; existet,
 te fit aliquid. Et illud ex quo non existet fit aliquid.

obvoluta.

Solutio.

Solutio.

non oportet ali,
qd fiat a sit principis.

id est à quo aliquid se movet. Sed à quo se atq[ue] est
motus & transmutatio in se hanc recte dicitur tale ex quo
aliquid fiat, quomodo dicitur fletus album fieri ex non
albo. inquit ex non nigro id est ex eo à quo tanq[ua]m
non in existente procedit mutatio sine à privatione
q[ue] est terminus à quo privationis in omni productione.
Licet album nigrum & c. possint et esse termini
se secundarij. Per autem ut fieri potest ut aliquid generetur
ex non generatio ut Musici ex albo quatenus acci-
dit illi q[ui] fit musici ut sit albus. Si dicatur
Sine seq[ue]nti privatione raris fieri esse in se. Ne
spondeo nulli non privationis privationis fieri ex alio
si accipiantur eo modo quo conveniunt fieri accipi
Tunc videtur esse abstracte. probatur q[ui]a ut sic ne
fuit q[ui]dem q[ui] neq[ue] ex alio neq[ue] ex se fuit. Hoc
patet q[ui]a sola generatio se existens ad se
sola accreta sunt teste fletu ex hinc hinc textu
64. d. 7 Metaph. ex textu 26. d. 27. Si iterum
nites: Compositum se existens ac sapere non nisi
20e forma dicitur potest ex privatione fieri q[ui]a
in solis forma privatio in natura non est: q[ui]a cum
omne gentium efficiatur ex generatio & ex privatione sui
essentia forma generatur non efficiatur non compositum.

Obiectio.

Solutio.

Obiectio alia.

Respondet oppositio gigni seu effici ex primario n' rae Solutio. 35
sui adaequale sine sedm se totum s' rae partib
x rae forma ex qua componit.

Dubium 2do. Cum contrarietas principis naturalibus quoniam Dubium secundum.
ut supra dictum e' no' in proprie dictis contrariet' s' in prima
tine sola oppositio cordat. Dubium e' recte rae
hanc oppositioe contrariet' rae affectu. Respondet Solutio.
optimo in re illum primarioe opposita contraria uo
citase. patet inde q' q' dictiones contrariet' uere
proprieq' distorum. Imo quodam illu' quoniam: Na'
sub eodem g'ne plurimu' differunt; s' a primarioe
ad illud plurimu' roneat ad q' spectat eig' habi
tur. Denique n'pe distat cu' inter eos d' ut sunt
in finita sit distantia; saltem tanta e' s' a mai
or quata est in' albu' & nigrum q' proprie sunt
contraria: praeterea eodem subiecto mixtura &
succesive n'pe p' primarioe & postea forma d' e' co
uerso: consequent' ab eodem subiecto mutuo se
expellunt. Id' tamen discrepantia e' q' uera co
trarietas sit inter duos terminos positivos
V. g' in' albu' & nigrum; Haec rae contrariet' g'na
rietat' in' eos quom' alter e' positivus alter
negativus ut inter infirmitate & equitate, in' hunc
& benebat e'. Sed quare eadem primarioe obiecto alia.
opposita uocant' contraria prima? Respondet Solutio.

Deinde prima dicitur quod non oppositum generi ad prima
 tunc opposita rebus ipsis, unde in 10 Metaph. textu
 15. principum generis uocabatur oppositio habitus
 & privationis. Deinde quod in se habet et liquam opposi-
 tionem primam quocumque generis ad se ipsis rebus aliqua
 de illis dicitur. De contradictione est dicitur
 quia includit privationem ut dicitur in 10 Metaph. De
 relationibus & generis proprie idem ostendit. Nam
 quod in se habet est in generis et se per modum primam
 non mixtae privationem quam includit, per se habet
 non generis et se per modum forme sui habitus. Et
 est per se habet et se per modum forme sui habitus. Et
 per se una per generis nominatum in substantia
 et clarum non alia ob causa nisi quod oppositio pri-
 uationis per se principalem in substantia inuenitur
 in aliis et dicitur ac in generis principalem. Et tenet
 magis hoc ex Aristotele de simplicibus magis
 hoc loco principia essentialia substantiarum in
 quibus alia dicitur esse sunt. Quod non est
 per se idem est in substantia et ab eadem deinceps
 fuerunt in alia genera ita et aliorum generum et
 contrariae ob eam quod est in substantia in se
 Quare principia generis obtinebant. Principia quod genera non sunt
 substantia per se et quod substantia sit principium

Nota bene.

Quare principia generis obtinebant. Principia quod genera non sunt substantia per se et quod substantia sit principium

omnium auctum & consequens principia alio in prin
 aprom in alijs generibz. Ceterum aut laiya
 generetab ut nre in diffinis oppositibz p quab
 sumu' genibz in species dividit ut corporeu'
 & incorporeum. Si aut sumum genus divi
 dat q' diffinas positivas ut Vg: quantitas
 in g'ima & discreta' erit nihilominus ad huc
 una prima generetab. Na' diffina impleta
 oz habebit se p modum prima homibz pfectior
 coha p modum habitz.

Dubium 3um Quomodo principia p maneat. *Re Dubium Tschium.*
Solutio.

Spondeo generetab & urriter loquedo sic principia
 orbz generire; p. n. manet principia ad g'ima
 tionem universi. In specie vero loquedo in oi
 generetab hia & in omni compositione duo manet

principia. Respondet deinde ex ipsa na' prin
 aprom provenire stabilitatem hanc & pmanere

ha' hoc ipso notz q' neq' nec ex seipso nec ex
 alijs font' neq' ullo d'ho no' sum q' prinia
 pia p' transfundit. Unde p' h' e' et sponso *Obiectio cois.*

ad id q' committit objei solot: q' forma est no'
 e' pmanere & coha pmanere ex ipse forma p,
 h' h'ere n' p' q' fallum e' principia manere
 p: dicenda n. est principia p' p' manere *Solutio.*

quatenus in omni transmutatione quatenus ea specie
fiat respicitur; ita ut nihil unquam fieri aut
corrupti possit quin sit et tunc forma in aspectum
sine sit simul sine successione: Et ubi aut
nigri dulce amari &c. n. Et manet quod
in omni transmutatione respicitur ut patet.

In idem quodammodo recidit quod alii dicunt principia sunt
maxime secundum propria suam rationem eo quod nunquam mutentur
secundum rationem ac modum principia et quod ipsa nunquam prin-
cipia sunt. Et ex hoc manifestum est parum inter
esse ad hanc rem explicandam hinc forma iam nita
dicitur sine alioque introducenda sicut hinc ut illud
principia dicantur esse principia rerum naturalium. Quia
nisi non dicendum sit neque forma iam existens
expellenda neque ipsius generationis numerari in prin-
cipiis. generationis quippe cum neque haec neque illa sicut
principia forma introducenda in conceptu spirituum
generationis includat & consequenter fatendum est
forma abentem neque se ad generationem recipere
generationi. Et esse accidentarium nam licet (quod
divina virtute fieri solet) nulla proinde forma
expellenda exparet introductione in forma unquam
in natura generationis sua generet.

Dubium 4^m. Quomodo ordinantur inter se principia
 primi ad hoc respondeat illud nomen: Quia
 sunt principia hinc hinc non ordinantur quia
 ideoque in partibus spiritibus sunt ut in mundis officio
 cum primitate quod salua consistit quantum prioribus
 la sunt ex quo componantur. Itaque perfectionis
 sui intentioni ordine in bono consistit forma <sup>Quaedam principia in
 non sunt in ordine per
 hinc de.</sup>
 2^m nra 3^m prius. Contra u^o expectationis <sup>Quodam ordine ex
 perfectionis.</sup>
 ordine in se hinc uendicat prius quippe a
 qua generatio primordia sunt 2° de rebus 3° primiti
 nra quod transmutat. 3° forma cedit quod ut
 tunc introduit. Ordine existentie in bono et <sup>Quodam ordine ex
 perfectionis.</sup>
 nra 2^m prius. 3^m forma 3° nra est subie
 ctum forma ac perfectionis. Ordine generis <sup>Quodam ordine ex
 perfectionis.</sup>
 nra 1° cognoscit nra 2° de prius 3° forma.
 Ordine cognitionis distinctae & perfectae <sup>Quodam ordine ex
 perfectionis.</sup>
 debet forma 2° de nra 3° perfectioni: quo
 n- aliquid magis est ens eo et magis nra sua
 aptum est cognoscit: 3° forma magis est ens qua
 nra & hoc quam prius. Itaque illud porro cog
 noscit per analogiam ad formam sicut de perfectione
 sicut de habitu.

Capit 8 & 9.

oio q̄stionibz absolvens.

De Materia

Quaestio prima

Nasus mat̄ rationes expluat tot. m̄tio q̄stionibz 12. ^{Quam} ubi hinc. hoc loco p̄t̄ q̄nt ea ē qua dicitur ^{Quam dicitur quae Mat̄.} let p̄ p̄na idest prior nō forma substantiali ex qua oia fiunt & in qua oia tandem ibent. Hinc in uestigante uen̄ idem tot. multipli c̄ dicitur; qui b̄quam ea forei queniunt q̄ in cap. 9. p̄t. 1. art. 1. com̄bi. ad uay n̄ p̄t̄ h̄c ubi r̄bz ostendenda breuit̄ ac p̄p̄ie p̄p̄nt. Porro mat̄ uariē d̄t̄ & 1. q̄dem a Platone negatiue hoc modo. Mat̄ ^{Quam dicitur quae Mat̄ negatiue.} nec ē ignis nec aēr nec aqua nec aliqd̄ aliud ceterorū entium naturā. Simile uariē d̄t̄ h̄c attulit Porphyrius ex Ar̄te. Affirmatiue sic d̄t̄ ^{Quam dicitur quae Mat̄ affirmatiue.} ex sent̄ia Platōis: Mat̄ ē sp̄es in formis simulq̄ ac receptaculu' omn̄ū formarū p̄uide ac si diceret mat̄ ē subiectū ex nāa sua om̄i for. ma d̄t̄ h̄c capax t̄ omn̄ū. Ar̄te & Metaph̄. eam sic nō negatiue defint: Mat̄ dicitur q̄ non est ^{Quam dicitur quae Mat̄ negatiue.} Quid nec quale nec quantū nec aliqd̄ aliorum q̄bz terminat̄ Ens neq̄ negationes, quasi dicat Mat̄ nō ē Ens p̄fectum q̄ p̄ se p̄t̄ in p̄t̄icamēto ^{Explicit de materia}

ponit, Nam cum dicitur quod scilicet apud Aristotelem, subiectum scilicet
 sumum, quodlibet in predicamento ut patet ex his libris
 in quibus predicamenta recitantur. Ad id magis et de nego-
 tatione et scilicet et sic magis in primo philosopho magis
 gatione privationis: Est enim magis subpositum
 licet negatione annexa sicut et postea magis
 apparebit.

Quare dicitur magis
 quod subpositum.

In textu 82. Ergo in libro affirmativo sic ea dicitur
 dicitur: Magis est primum unigenitum sicutum ex quo dicitur
 eo fit factus ut in primo autem dicitur et in quo ultimo re-
 solvitur. Cuius definitio per se et explicatio comoda

Videtur etiam conuenit
 quare dicitur dicitur
 tribus deinde in primo.

- 1^a
- 2^a
- 3^a

Videtur etiam conuenit vide apud 101. q. 13. et apud conuenit q. 2. art. 1. De
 Quare dicitur dicitur
 tribus deinde in primo.

1^a sicutum est forma que sicutum non est: de primo se ut
 excluditur sicutum accidentium et formarum artificialium
 2^a que non sit in se ex se in se composita. et de de primum
 ad excludendum elementa que sicutum non sunt
 3^a secundaria. Itaque ut excludatur Magis et de que
 hoc differt a prima que illa sit in se disposita et
 determinata ad unam certam formam in ueritate,
 quare quare que aliter magis est et ad omnes formas
 indifferentes ex quo dicitur eo fit factus (ut in se)
 quod ueritas excluditur privationes et negationes que in se
 factus non manent, adueniente namque forma abiten-
 dem privatio non sicutum autem addit sicutum excluditur.

Quare addit non sicutum
 accidentis.

ille modus quo aliquid fieri dicitur ex auctoritate quod ut natura
 ut formalis ut totus compositus materia ut in ^{gammuly} ~~compositus~~ ^{co}
 stant ex auro & siccitate dicitur componere flammam
 & viridi quod flammam color auro & viridi siccitate
 de auctoritate. Soleat etiam natura ex septem legibus ^{in p[ro]p[ri]is}
 ita describi: Natura est substantia quod ita se habet ad formam ^{descriptio Nat[ur]e.}
 materiam & ad substantias compositas naturas quod dicitur
 ut lignum ut aliquid quod dicitur ad formas artificiales:
 In qua descriptioe similitudo & dissimilitudo est. <sup>Quia in his exemplis sit
similitudo.</sup>
 omnis forma artificialis ita quoque natura prima est
 forma naturae. Dissimilitudo in hoc est quod ex ligno ^{una assimilatio.}
 materia loci sunt contra completa & perfecta natura in prima
 aequa: Item quod ex ligno loci per se existere
 potest in rebus natura per forma artificiali in posse
 ut sit naturae ut nullo unquam puncto tempore natura
 in forma naturae existat licet uti divina est
 existere possit in forma, cum forma non spectet
 ad eius essentiam sicut res sunt diverse non im
 plicat facere quod dicitur ut forma a natura omnia
 sequitur: Neque enim sequitur eam esse & non esse
 quod dicit Scotus & alij & plerique alij committunt
 ut dicitur Thomas & quod illud sequitur hoc regit.

haec de materia. potest et hoc modo fieri. Materia est substantia completa
ta quae per se a forma generatim actuali diffinitur et in
aliam speciem generatim: ut quae cum forma a
qua se in formam eius naturae constituit.

In actibus et in defectibus
seque

2°. In his defectibus sequitur per se materia est substantia simpliciter et
non composita ex partibus dissimilantibus simpliciter. Et docet
esse in generabilem et in corruptibilem aliam ad eam subie
ctam in eo quo res fit et ultimo in quodabit;

In materia duali
et corruptibile.

qua de re philosophari ut solent Com. ab. in cap. 9.
1. art. 2. per unum autem de materia generabilis quae
nova forma recipit et corruptibilis quae nova forma
amittit; sed hoc non est generari et corrumpi per se de
eodem sui sed per unum et eum alterum. Quia namque materia
per se ac simpliciter ut dicitur in generabilem et in corruptibilem
trahit. Aetate textu. 8. dicitur quodammodo in
terit ut quidem eodem privationis: cum enim accidentis
forma eius privatio abscedat interit et corrumpitur
namque materia quae desinit tali subesse privationi.
Cum enim post formam expulsam privatio remanet
eadem materia quodammodo exoritur quatenus priva
tione qua fuerat spoliata de novo recipit. Sed
cum hanc per unum materia generationis et corruptionis
privatio ascribat aetate in id potest eundem remanet.

Dubium

nae rōe formae q̄ ut est uenū eub ita generationi
& corruptioni utiq̄ subest? Respondet tamen sicutiq̄ Solutio.

Diū fort. r̄ māy & rōe forma & rōe p̄inationib
p̄ autē generabilem & corruptibilem eē id h̄ ab p̄te
potiq̄ p̄inationi quā forma ascribi ob maiorem
mūnitatem auctorioriq̄ p̄inatione p̄inationib
en̄ nāa q̄ngdem h̄ale duo numero ac subiecto
unū & idem eē paulo ante dōmerat. H̄. eē d̄
nāa notionibz ac d̄finitionibz uniḡ essentialiam h̄et in
Combr: asserang s̄ forma p̄lere ac p̄fecte itiq̄
nō p̄e nihilominz h̄i naret eā s̄cū nāa &
Essentialiam qualitatem qualicūq̄ ī forma distingui
ut ydē d̄c̄ p̄ h̄. eiq̄ q̄. d̄t. 3. ad 4^{am} recto
delect. Porro quomō s̄ h̄at nāa ad potiaz

si sitae pura potia an nō spectetne potia adesse
tiam nāa & quomō h̄i explicat tō. h̄i q̄ 13.

Vide col:

d̄ 14. A quo eē illi m̄ h̄t omnino discrepat q̄
ascribit nāa eē pura potiaz subiectina n̄ obiecti-

Mā eē pura potia sub
iectina.

nam. Subiectina potia illa d̄ q̄ aliqua forma
informatez p̄fici & compleri p̄t; diūq̄ autē est
forma subiectiva q̄ et autē formalis & specifi;
aut d̄r contractens & p̄ficiens illam potiaz.

Qua sit potia subiectina.

Potia obiectina eē ipsa res nomē existens

Qua potia sit obiectina

q̄m̄ existere possit quo nō nisi Actus ē potia
obiectiva ut potig in potia obiectiva itez cosa
& quāq̄ alia res ip̄ta p̄dū active nati
sēi in nati: Hinc potie respondet actus qui
Scotus Entitatum vocat Entitatum & alij actum
p̄sentia & m̄talium ē quā ipsa res p̄sentia
actu existit & ad amplig latet ut ita dicam
in p̄sentia sua existencia. Et quo licet nō
sit pura potia obiectiva ut Diximus m̄talium
in recte a Scoto & alijs vocat actus entitatis

NB

Probatur M̄talium dicitur per
a Scoto actus entitatis.

Obiectio 1^a.

Actus entitatis nihil aliud ē quā
res ipsa existens: s̄ nō existit q̄ ē actus
entitatis. Et obijit Font 10 Metaph 7
q̄ 3. sect. 7 sic actus entitatis aut ē p̄fectus
existens aut m̄formis actus s̄ dicitur domina
q̄ nō ē actus entitatis probatur Minor: quia
p̄ se existens ē s̄ s̄ dicitur de & substantia separata
actus informatos s̄ forma substantiales. Respi
deh regando Minor ad substantia et sola de
& angelos et actus existentes perfecte & com
plete dant in partem actus et nō in com
plete ac in specie sua existente in se

Solutio.

actus est materia. 2do dicitur actus existentiarius tunc qd dicitur obiectio 2da. 41
 actus ad existentiarius sicut existentiarius in rebus creatis n' p'inet ad
 existentiarius qd materia n' p' dicitur actus existentiarius p' existentiarius
 nam. Respondetur ut dicitur ita d' existentiarius & existentiarius. Solutio.
 tunc accipitur p' existentiarius 1o non aliter 2do p' existentiarius ut
 actus dicitur idem e' qd existentiarius: priori modo non est
 qd sunt actus posteriori minime: Scotus. 2. p' existentiarius
 existentiarius nihil aliud intelligitur utrum qua' actus existentiarius
 talem sicut dicitur actus existentiarius. 3ta obiectio 3ta obiectio.
 Materia n' e' fortiter. ipse actus existentiarius qd n' e'
 de actus existentiarius sicut fortiter dicitur fortiter eam
 dicitur actus existentiarius sicut existentiarius. Respondetur ut dicitur. Solutio.
 sicut dicitur dicitur: Nam sicut materia & dicitur de
 sicut sicut in rebus affirmari qd sicut p' existentiarius
 sicut ita quoque actus existentiarius de illo unum est
 actus cum videatur fortiter e' qd p' existentiarius Metaphysicum
 qua' p' existentiarius. Deinde eodem modo ut dicitur ut dicitur
 p' existentiarius actus existentiarius quo alij eandem vocant
 pura' fortiter: Si n. fortiter potest affirmari in re,
 eto de materia e' n' e' actus. 4ta obiectio si 4ta obiectio.
 materia e' actus p' existentiarius tunc erit p' existentiarius
 loquens e' falsum qd. Respondetur ut dicitur. Solutio.
 in n' existentiarius p' existentiarius sicut tantum modo p'
 fortiter 5ta obiectio sicut p' existentiarius existentiarius
 et e' quo unum actus informante qd materia erit

Solutio. Perfectior ipsa forma q̄ e' atq; in formas. Et regat
Aut si sumat generaliter: si u' sumat tm̄ partem
perfecti & completo existente credit. Aut si nihil

Obiecti Gra. nide g'fici. Ita sicut saepe uocat manū non

Solutio. In q̄ nō est atq; se existens Respondet uocari
in nō est q̄ nō est est perfecti & completi. De

Obiecti Gra. nide g'fici. Ita sicut saepe uocat manū non

Solutio. sicut existens q̄ nō est ad ordinem. Et
Respondet in una re inueniri multas existentiā

imperfectas q̄ faciāt unā perfectam sicut in uno
composito It' dicitur substantia imperfecta ex q̄bus com

ponitur etiam substantia completa & perfecta.

Nota haec uocari
tercia huiusmodi
uocari g'fici

Ad extremum nō sequitur e' notandum uocari uariis modis
spectare & g'ficiata uaria quoz' tribui: nō est

q̄ sicut in est de esse g'ficiata quocumq; in g'fici
bilitat & in corruptibilitat a qua in recto b' nō g'fici

bilitat & in corruptibilitat: ut sicut e' l' a forma
g'ficiā p̄t nō tm̄ potest h'c s' p̄t h'c quoz' in recto

est. Eadem in s' s' spectat ut apta recipere formā
nō tm̄ aptitudinē h'c s' aptitudo in recto uocari

Ex qua aptitudinē ad formā h'c de uocari
formae uocari p̄t q̄ accipit formae in s' h'c

apto uocari definit. Si tandem g'ficiata manū

si ordine ad formam qua n' est tanq' ad finem de bonu
 tr' h'c appetitum unde vulgo dicitur privatio e' ca'g
 appetit' de h'c n'ra appetitu salub' h'c d'p'it
 col. 9. 17. combr. 9 5. De varijs u' n'ra
 roib' videat' idem col. 9 18 f'ns. in 10 Metaph.
 27. 93. sect. 9. Combr. in 10 p'p' 29. q. 2. art. 3.
 Qui ibidem 9 5. Vtr' n'ra ad compositi natur' pa
 est' n'ra p' h'c n'ra a'curati' delectat'. Et h'c
 de Materia Sufficiant.

Vide col. 8. combr.

Quaestio 2da
 De privatione.

Quod privatio sit principij generationis reru' n'ratu'
 licet ex ia' dicit' q' h'c ita h'c b' a' p' h'c p'bari
 solet. Id' n'ra p' se g'rat' p' h'c n'ra n'ra p' h'c
 principij illig' est: s'z g'rat' p' se p' h'c n'ra p' h'c
 n'ra n'ra n'ra a' termino a' quo g' h'c n'ra e' p' h'c
 i' p' h'c g'rat' reru' n'ratu'. Major. e' certa p' h'c
 Minor. q' g'rat' e' p' h'c n'ra n'ra n'ra a' n'ra
 esse ut a' termino p' h'c; sic aut' in n'ra n'ra
 e' h'c n'ra n'ra a' quo res orit' utpote g' h'c
 forma g'rat' n'ra n'ra n'ra n'ra n'ra n'ra
 consequens e' ut sit ipse forma p' h'c. Sed
 ut clarig' p' h'c. Inig' principij n'ra p' h'c

Verba privatione
 et principij generis
 h'c n'ra n'ra

analogia et privatio differendum est quod in analogia
sit & quomodo se ad naturam habeat. Praemissa igitur
hinc illa definitione qua privatio est nega-
tio formae in subiecto apto habito sunt sequen-
tes aptiores

Affertio 1^a.
privatio in abstracto
& signata.

Affertio 1^a privatio abstracto non signata dicitur
signata negatione sui & aptitudinis; dicitur autem
in quo illa aptitudo est connotat obviare privatio
est in abstracto signata. patet assertio ex defini-
tione privationis: Nam quae signat carentiam aliamque
formam hoc est in omnibus negationibus, quae
cum carentia signat aptitudinem ad hanc formam
id sibi proprium vendicat. Itaque licet privatio
a privatione distinguatur per sui subiectum seu for-
mam; a negatione tamen distinguatur per solam aptitudi-
dinem non tamen per aliquid intrinsecum realitatis ut in
10 Metaph. q. 15. recte docet Duns Scotus.
Nam ens quale est aptitudo non potest esse intrinsecum
realitatis non ens sed per aliquid intrinsecum factum est
propterea in se proprio ac distinctivo privationis quae est
aptitudo. Ita includitur.

Affertio 2^a.
in analogia privatio dicitur
sua est.

Affertio 2^a Recte de privatione ab authoribus non dicitur
quod in privatione formato, saltem in analogate sit negatio

forma quapia' adeoq' ut sic prima notitia
 seu intellectui substantiam & da intellectione seu
 quopu & do cognofit tanq' apta h're illam
 forma qua' n' h't. q' red' conceptu' seu notis
 & da p'nt reflexe cognofit p' alio conceptu' in
 primog' illo fundat e' ex' r'is fortiter proprias
 & forti f'gatione p' p'riatio' uocabulum f'gati
 f'gatione in qua' p'prie ac fortiter logica q' uer
 jah circa & dat notitias adinuatib' p'imb
 in illis quasi b'p' que quada' mixab'. Et h'ic
 et h'ic p'riatio' d'ic' p'it fortit' rectig' h' d'ic'
 fortit' cum adiecti'one u'q' fortit' logica seu ob
 iectiua quaterq' ut cetera certia r'is obiectiua
 ab intellectu cognofit. Et ex q' b'g' falet hanc ob
 iectiua' p'riatio' recte quoz' d'ic' r'is h'ic u'q'
 ex' reale qu'ant' p'it h'ic r'is.

Absolutio q'ta.

probat p'riatio' fortit'
 in obiectiua' ex p'riatio'
 p' r'is r'is.

Absolutio ita' p'riatio' fortit' it' qua' in r'is con
 clufione non h'ic obiectiua' q' est ex' r'is e' p'ri
 atio' p' se g'rationib'. probat q' a p'riatio'
 r'is op'et fiat in o'q' op'atio'z' h'ic h'ic in ip'is
 g'rat' p' se non p'ueat ab intellectu op'ante: at
 nullu' h'ic r'is antecedit omne' intellectu' op'atione'. con
 clufio h'ic e' conueniens r'is p'it'oz' d'ic' h'ic

hoc loco de privatione ut e generatione naturae prin
 cipiu vide combr. in 99. arti. 2. & vol. 921.
 Assertio 5ta privatio quia e principiu generationis Assertio 5ta.
 licet idem sit materia & fundamētale in materia
 qua e. aliquo in nō ab ea distinguitur utly for
 malit & 2oe. probat sane assertione 5ta
 capult. hoc nō: si privatio idem est omni nō ^{quomō privatio dicitur}
 in materia, idem appeteret in tota ^{quod e quomō in materia}
 fieri nō pōt qd probat Maior qd materia appe
 tit forma: qd si privatio idem est oīo in materia
 et appeteret forma: Est aut forma velut mors
 & integritas privationis. Item materia e substantia
 manet et in composito quoruū nō dicitur de privati
 one dicit pōt. Quod aut pōt hoc pōt pōt
 aut privatio e unū numero in materia sensus
 est e unū materialit nō fortit. seu e unū o
 quasi nō quo auctia unū pōt cum pōt auctia in
 Exerent nō pōt extingere & subiectuū nō nō
 sicut & essentialiter.

Assertio 6ta Nec privatio fortis nec obiectiva una Assertio 6ta.
 Eandē est s3 fortis imo tot quot pōt ut e pōt
 forma. De obiectiva qdem patet: qd tot pōt
 numero privatioes talen quot pōt opaliter illi.
 De fortib3 itidem manifestum est: qd si eēt
 una in privatio in materia sequeretur quod adveniret

forma ignis v.g. ceffaret eis privas in materia
 una tm est & una pesit: q̄ omnis. Et de tot ft
 privas in materia sicut ft forma apta in materia
 recipi s; sicut ft plurima nec tot quia plures
 q̄ totidem quoq; ft privas. Vide sonin. in
 10 Metaph. q̄ 15. Dico ex hoc sequi no tm una
 s; plurimas aptitudines ee in materia in privas
 q̄ debet ex aptitudine & negative velut integre
 Respondeo una aptitudine materia p̄ secula & p̄
 tm ad oes ois privas constitutivas sufficere.
 Nam aptitudo addita ad negas forma ignis p̄
 nationem effiunt; & eadem aptitudo addita ad
 gas forma aeris similes privas effiunt.
 Quod aut privas hinc ut vltiq; quasi species
 dicat hoc ab habitu n̄ ab aptitudine p̄ se
 q̄ aptitudo e' diffina q̄dam generica: Vno uestro
 Dicendum est de privas in materia no ut
 recipra s; forma tm sicut vlt q̄ dicitur ab
 proprietates privas ft q̄ no suscipere ma
 gis & minus: Hoc d' p̄ foctio privationis abso
 te nem' e': v.g. n. no d' magis morbus ut
 ceteris qua' alij; quamvis vlt sui habitus possit
 magis ut minus suscipere quatenus se: plus minus
 de

Obiecto.

Solutio.

privas p̄ secula
 p̄ nationis.

et habitu ad mixtum sunt: Haec acci de magis ut mi-
 nus tenebrosos secundum qd in eis est ut plus minusus
 luminis. Et da proprietates primas p se n intelligit
 s; tm rōe forma seu habitus. Nō in promptu
 est qd priuatio fortiter ē priuatio & non ens; nul-
 lum aut nō ens ē p se totum intelligit. Insuper
 in dte qd priuatio ut ē ens rōis & ut aptitudi-
 nem an ex parte p se intelligit ut qd dicitur ma,
 manifestum est.

De forma
 Quaestio 3ta

Secundum priuatum rem naturam ordinem 3ta forma
 scilicet qd in natura composita natura qd dicitur De hac
 loquimur An sit 2do Quid 3tio Quale sit.
 Vbi quosq; illa in natura & composito comparamus.
 Quod ad p̄m attinet plerumq; ex antiquis p̄tem
 negatiua amplexi s̄t: putabant n̄ tm formas
 accidentarias, nullas substantiales dari: Nō sunt
 res artificialia ex natura p̄existente & forma
 accidentali sunt ita quosq; res naturae ex sola
 natura p̄ aucta mutatione fieri conserbat. Vn
 de apud illos solem ut equum generari m̄hibeat
 aliud quā aliqua natura p̄tem hanc ut illam

Negatiua sententia
 Quod si nō de h̄ forma
 substantialis tm accidentalis

figura accipe. Contra hoc statuitur in parte
 de cor. scilicet hanc affectionem: Dant forma
 substantiales; q. licet evidentijs de necessarijs rebus
 ostendi n. possit ostendi in a. For. i. Metaph.
 1.3. de a. com. in 19. 99. ut 2. argum. ad
 necessitatibz ut no. merito huiusmodi potest q. fidei
 illis abroget. Hae una sufficit nobis: Si non
 Dant forma substantiales no. dant essentialis et
 in distinctione sequens e. absurdum & contra factum
 10. p. 1. textu 2. & alibi per Maior. q. si daret
 distinctio essentialis s. forma substantialis ista disti-
 ctio eet ut a. nra ut ab accidentibz rebus ut a.
 proprijs: nihil horu. pot. dici q. de: no. primum quia
 una nra sit rebus rebus ut ipse et alij
 fatent no. potest rem distinguere; nullu. o. q.
 tantum e. t. s. proprium. Nec 2. d. dicit
 pot. q. a. cora. a. nra eadem ob eam p. q. quan-
 nra n. pot. rem distinguere essentialiter. eo q.
 sint cora. S. acc. tertiu. dicit pot. na. accidentia p. a.
 p. a. nulla erit nisi sit forma a. qua sola p. a. p. a.
 erunt: No. 1. q. uenit a. nra q. p. a. q. cora. sit
 multoq. mag. ab accidentibz rebus q. a. sola forma
 q. dant forma substantiales q. res essentialiter est
 tialiter distinguant. Hae dicit q. conclusio hae

Vide com. in.

Argum. contra Sane p. a. nra.

proh. Maior.

ortse dopafidei catholica roborat. Ex fide namq ^{Ad} ^{haec capitulis fi} ^{describendis pariter}
stat anima humana esse immortalem & post separa
one a corpore se existere ex quo scilicet eam esse sub
stantiam. Deinde eadem infallibili veritate con
stat anima esse veram informantem & essentialiter
formam sibi; haec enim omnia definita sunt ab Entia
in se habentibus. Cum igitur hoc in ceteris anima
libus & animalia cum inuolubus & haec cum non
inuentibus conueniant efficiunt ut quidem species hu
mana compleat & forma substantialem ita quoque
compleant cetera entia naturalia. In hac aut ^{haec et i. p. de plato} ^{in se habent ut ostendit} ^{comitibus de formis}
sentia fuisse quoque sicut & Platone clare
ostendunt auctores citati quos lego.

Ad idem quod attinet cum natura sint formam genera
in proposito quibus quod sit forma substantialis infor
mans. Haec ita definitur sicut in phys. c. 3 textu
tu 28. Forma est ratio ipsa quod dicitur esse rei. ^{Definitio Formae}
sicut ratio quod dicitur habere. ^{Quare sit substantia}
primus: Est substantia incompleta constitutiva cum alia quasi et scilicet
natura compositum dicitur eadem esse & operari. ^{Quare sit substantia}
Substantia est quia per essentialiter substantia. Incompleta quare in completa
ta quia cum altera sit totum compositum quod sit
it. Dicitur esse de quia forma dat materiam essentialiter ^{Quare dicitur esse}
& operari specificat ad aut esse absolute

ut ex supradictis patet; Nec dat forma ma
teria hoc esse speciem & aliud quod p[ro]p[ri]o
se ipsum dando de materia in esse specifico g[er]it
esse. Nec t[ame]n e[st] de hoc forma ut actu infer

Nec e[st] de hoc forma ut actu
informati sufficit si possit infer
re in informare materiam

met ac det esse speciem sufficit si possit infer
mare; id quod addit per animam rationem quod vera
forma est et dum actu non informat de materia
Alia descriptio formae materiae seorsum existit. Alij sic describunt, for
ma e[st] substantia incompleta materiae informans et ter
minans & specificans physice sicut diffinitio deter
minat & specificat genera metaphysice: omni
optime ac planissime comitibus q[ui]o art. 10

Omnia optime sic
comitibus

Forma e[st] autem simplex substantialis nam p[ro] se non
nata & substantia cuius explicatio, inde apud illos
q[ui] in sup[er] et q[ui]i. quomodo ex forma substantiali & ma
teria fiat rectissime declarant.

TERTIA PARS. unum

Ois forma informans ex
apta boni e[st] generabilis & corruptibilis

& habet

Pro h[uius]modi explicatio dicens e[st] q[uo]d Ois forma info
mans excepta forma boni e[st] generabilis & corrup
tibilis probatur quia q[uo]d h[ab]et materiam in qua e[st] potentia
contradictionis ad esse & non esse necesse e[st] corrup
tibile potius t[ame]n q[uo]d extra illam materiam non possit
p[ro] se existere: s[ed] ois forma sublevari h[ab]et
tem materiam & extra illam non potest subsistere

ois forma sublevaris & corruptibilis & lignra
bilis cum sp in locu forme corrupta fuerat alia
t nouo genta & in se id q corrupit fit aliqn
gnratum. Verum tu est q forma proprie nec
fit nec pducit sz potiq confit & conproduci

forma pnie no fit
de pducit sz confit &
conproduci.

totiq. n. compositi in quod actio agentis p se
& principalit terminat proprie est fieri & produ
ci p tunc aut in quas actio agentis non p sed
principalit sz p totum compositu terminat est
confieri & conproduci. Quod aut recte dicit
compositum factu ab agente licet no faciat ma
teria p se actu est; imo et si recte dr ab
sue fieri & gnari licet nec forma nec ma
teria producat tu hac de caa q nary ad rei
piendam forma convenientibz dispositionibz p pa
ret & coniunctionis illiq fit caa efficiens sunt
is q res diuersas a se non factas gungit re
no quoq eam rerum auctor dr.

quomo compositu
dicit factu ab agente.

Dicendum rdo. ois forma unica humana ex
cepta educit ex potentia mat. Quid sit aut
forma educi ex potentia mat in lib. d gnratione
doceri solet; nunc aut ex epllo tali sic fit
ittigeh: Agentia natura educit ex potentia mat

Ois forma exacta
humana educit ex pote
tia Mat.

Declinat ex epllo.

forma lapidi arboris leonibus. Tandem aliter per
 hanc quadam ac figuram formam illam ex argilla
 statuariam formam normam ex ligno architecti
 forma domus ex lignis & lapidibus. Quia
 ad operas figuram statuariam architecti. Sic in
 materia talis ut talis forma quae nunquam existit
 nisi alicuius artificis accipietur & materia ad for-
 mam illam suscipiendam apta fuerit ita et in
 materia physica quae iudicatur est atque indigesta mater
 ex actione causarum naturarum caeli. Et deorum particu-
 larum garantium deus. Quia hoc ut illa forma
 dependens in fieri & in esse a sua materia ex qua
 sunt educata ita ut extra illam non possit unquam
 naturaliter existere. Ex ratione futuritatis rei
 cuius declaratione non recte suspensio formae artificis
 operis proprie statui loquendo ex materia potius educi
 ut in deo est contenta. in cap. 9. q. 12. art. 3. de 7.
 Quia in illum respectum seu ad illas recipiendas
 materia non habet potestatem naturalem obedientiam tamen.
 Manifestum est ex mente Aristotelis omnium in rebus
 recte philosophantium formae ante unquam rei
 generari; atque proinde non existere alioquin ex nihilo

Quia forma ante
 illam productionem
 non est.

Spina nra q' dicitur s' e' potestate in ma' d' na
turali' carum in d' actione de illig' potia d' qua
si quomo' exsist' atq' ad actum p'fectionis addu
ci. Rege quoq' Tolot. q' 19.

Legi' Tol.

Poro forma exsist' in ma' d' composito comparari
potest 1° quae ad nobilitatez 2° de qua ad p'cedentem.

Spina forma in ma' d' composito p'composi
1° 2° 3°
Cuius d'io.
P'ha' forma ut ma
teria sit nobilit'.

Quoad in nra ma' nobilitate qua' forma tu' g'ama
tercia est rigorabilis d' incorruptibilis forma no' g'ama
tu' ga ma' ex se se t' exist'entia' forma n'ite.

Re' deo tam' h' ma' sum' q' d' formae p'pet' absolu
te h' forma e' nobilitate in d' ma' exsist'.

Responso.
Forma absolute e' nobi
ter ma'

Specifica' op'aver' d' p'fectione d' alia q' d' d'ice
bah forma a' h'ic p'p'ia' exsist'entia' falsu' est.

Forma est q' p'p'iam
exsist'entiam.

siunt n. e' sub a' ma' d' distincta' ita quoq'
distincta' ab illa h'ic exsist'entiam.

Compositu' e' nobilit' forma.

Compositu' e' nobilit' ac p'fectu' forma d' ubi e' remiri
p' q'ndem compositu' p'for' forma p'fectione

ma' quoq' p'fectione g' tinct' est ita' compositu'

sub p'fectu' d' p' se complete subsist'entis quam

re'ntu' forma compet'it. Inveniet' h' voluit

Obiectio Anacois.

forma composito nobilitate e' q' p' g' n' m' g' g'

Et illud magis s' compositu' e' nobilitate ac p'fectu'

Solutio

¶ forma q̄ dicitur sed respondet forma x̄ eē
causā ad aquatā p̄fectionis compositi q̄ forma

Alia obiectio

in māa. Non dicitur ex hoc seq̄ māa & for
ma sicut sumptat eē roboretur cōposito q̄a

Solutio

¶ q̄ uniusq̄ dicitur. Negat. s. q̄a māa & forma
ip̄sant compositi p̄stitutione quas̄ ultimā p̄fecti
ont̄ sua terminū q̄ sequunt̄ quo fit ut in
illam p̄fectio in compositi p̄fectione ^{finaliter} ~~finalit̄~~

q̄ q̄esat ip̄sū q̄ compositū ut formalit̄ tale est
ut h̄c̄ p̄ont̄ modo quom̄q̄ ip̄sum antecedit
cogitanti p̄fectione antecedit. Dem̄de sicut

Respondet et ad hoc q̄
est ex eō.

nalet ista ratiocinatio: Iste ignis & iste
nō s̄t māa sicut calor nō in hypocausto q̄ ip̄s
maiorē h̄t calorem; ita nō valet supradicta
argūm. q̄a sicut h̄c̄ p̄dicat̄ nō p̄ calor ut ca
lidū nō p̄r̄ntendi eō q̄ sumptat; ita et p̄fectio
compositi nō p̄r̄ntendi ut et māa & forma

Quoniam forma p̄fecti
sūt compositi.

¶ Quod ad prioritatem
attinet e q̄dem forma prior compositi eōdē
māa nō in ordine t̄p̄is; q̄a quom̄q̄ t̄p̄is p̄
de forma e q̄ quom̄q̄ compositum. Ceterum

Quare forma & māa sūt
p̄fectioes auctib̄.

si māa & forma compositi in auctib̄ videndum

est illas semper orbis auctibus perfectiores esse in forma
 finitima; Quibus auctibus futuris quod sunt perfectio
 ra quatuor se: se in simpliciter formis & in suis generibus
 perfecta & completa sunt. In extremis unius orbis &
 quasi titulis honorata est in perfectio forma: De n. spec.
 2io autem quod erat esse ut quod dicitur non quod sit tota
 rei perfectio sed quod sit per se potior quod dicitur. De arte
 10a & perfectio habitus seu ut alij vocabulo non per
 fedehabita De quoque exemplar, terminus, forma
 eter, finis, lux Item apud platoem uera existens
 simulachrum diuinae uiae participata similitudine di
 uinae quodam proles: Artes 1o phys. cult. uocat illam
 diuinam quodam bonum & appetibile et quod loge fons
 loco in uis citato de periculis lib. 6. et de comite:
 710 est.

Varia forma uia

Leg. Prof. Comite & periculis

In Librum 2to physi Cocum

Uir sit scilicet fides in hoc 2do libro non quod inter
 auctores optime comite: fides institutum explicat
 utly propositum illi esse xio et ma & forma fm
 ut censuit. Philosophus negat et sine efficiente du
 tapat ut existimant simpliciter sunt ma &

Quodam die fides
 sit fides.